

УДК 330.332: 36
JEL Classification Q14

Охріменко Ігор

д.е.н., професор, проректор з навчальної роботи
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
Київської регіональної спілки споживчої кооперації
м. Київ, Україна
E-mail: iv.okhrim@gmail.com

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація

Вступ. В сучасних економічних умовах важливим стає питання пошуку джерел залучення інвестиційних ресурсів, розробка ефективних методів управління цими ресурсами з метою підвищення якості інноваційної складової аграрного виробництва. Вирішити ці питання, на нашу думку, стає можливим за умови визначення відповідності інвестиційної привабливості аграрних підприємств та інноваційній стратегії. Такий підхід обумовлює необхідність розгляду інвестиційної привабливості як складової системи управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств.

Методи. Дослідження проводилися на основі використання монографічного, абстрактно-логічного, історичного методів. Методологічним підґрунтям в опрацюванні матеріалу виступив діалектичний метод пізнання суспільно-економічних явищ.

Результати. В ході проведення наукового дослідження встановлено, що в економічній літературі існують різні підходи до визначення сутності категорії «інвестиційна привабливість» та їх можна поєднати у такі групи: 1) інвестиційна привабливість як умова розвитку підприємства; 2) інвестиційна привабливість як умова інвестування; 3) інвестиційна привабливість як сукупність показників; 4) інвестиційна привабливість як показник ефективності; 5) інвестиційна діяльність як результат управлінської діяльності підприємства. Інвестиційна привабливість визначається комплексом різноманітних факторів, перелік і вплив яких може відрізнятися в залежності від складу інвесторів, особливостей галузі, державної інвестиційної політики та ін.

Перспективи. Інвестиційна діяльність, як і будь-яка економічна діяльність, об'єктивно пов'язана з ризиками, тому надзвичайно важливим в процесі комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємств аграрного виробництва, а відповідно і в системі управління інвестиційною діяльністю цих підприємств є вивчення такого компоненту як інвестиційні ризики. Чим більш сприятлива інвестиційна привабливість, тим менше ризик і навпаки. Визначення таких ризиків дозволить розробити адекватні заходи з мінімізації їх наслідків, що в свою чергу стане підґрунтям для їх зменшення та, відповідно, покращення інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, конкурентоспроможність, підприємства, управління.

Вступ.

Зниження інноваційно-інвестиційної активності вітчизняних підприємств обумовлено низкою загальновідомих об'єктивних причин, як макроекономічного, так і мікроекономічного характеру. І причина не стільки в кризових явищах економіки, скільки у відсутності фінансових ресурсів та ефективної системи мотивації до використання наявних у підприємств інноваційних резервів [1].

В сучасних економічних умовах важливим стає питання пошуку джерел залучення інвестиційних ресурсів, розробка ефективних методів управління цими ресурсами з метою підвищення якості інноваційної складової аграрного виробництва. Вирішити ці питання, на нашу думку, стає можливим за умови визначення відповідності інвестиційної привабливості аграрних підприємств та інноваційній стратегії. Такий підхід обумовлює необхідність розгляду інвестиційної привабливості як складової системи управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств.

У зв'язку з цим, пошук додаткових джерел інвестиційних ресурсів для розвитку аграрного сектора та підвищення його інвестиційної привабливості набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питання щодо різноманітних аспектів інвестиційної привабливості постійно знаходяться в центрі уваги науковців. Активізації інвестиційної діяльності з метою підвищення конкурентоспроможності та досягнення статусу інвестиційно-привабливої країни досліджували такі вчені, як Г. Александер, В. Беренс [2], М. Д. Джонк, П. М. Хавранек, У. Шарп [3], Дж. Б. Томпсон, К. Е. Мейер та ін. Вагомий внесок у дослідження питань, пов'язаних із залученням інвестицій у аграрні підприємства України, зробили такі вчені-економісти, як В. Г. Андрійчук [4], І. О. Бланк [5], В. І. Боїко, М. І. Кісіль [6], Ю. О. Лупенко [1], М. Й. Малік, В. Я. Месель-Веселяк, П. Т. Саблук, П. А. Стецюк [7], О. М. Шпичак та ін. У більшості робіт науковців вказується на погіршення інвестиційного клімату, а відповідно, і зниження інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємств, тому стає важливим вивчення проблем і можливостей залучення інвестицій у діяльність цих підприємств, що є першочерговим завданням як на державному, так і на регіональному рівні. Отже, проблематика даної статті є актуальною та потребує подальшого дослідження.

Метою статті є дослідити необхідність активізації застосування інвестицій у всіх ланках національного аграрного виробництва та розроблення на цій основі відповідних пропозицій щодо підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Методологія дослідження.

Дослідження проводилися на основі використання монографічного, абстрактно-логічного, історичного методів. Методологічним підґрунтям в опрацюванні матеріалу виступив діалектичний метод пізнання суспільно-економічних явищ.

Результати.

Сьогодні в аграрному секторі економіки стан інвестиційної діяльності є недостатнім, єдиного розуміння сутності поняття «інвестиційна привабливість» немає, не в повному обсязі досліджено і її взаємозв'язок з господарсько-фінансовим станом підприємства і його фінансовою стійкістю. Поняття інвестиційна привабливість має різний зміст для кредитора: банку та інвестора. Якщо для банку інвестиційна привабливість підприємства визначається його платоспроможністю, то для інвестора-акціонера – ефективністю господарсько-фінансової діяльності, тобто прибутковістю на наявні активи.

І. Бланк інвестиційну привабливість визначає як інтегральну характеристику окремих підприємств – об'єктів майбутнього існування – з позицій перспективності розвитку, збуту продукції, ефективності використання активів та їх ліквідності, стану платоспроможності і фінансової стійкості. Він розглядає оцінку потенційних і перспективних об'єктів інвестування за допомогою методів маркетингового і фінансового аналізу і на основі формування інтегрованого узагальнення результатів оцінки [7].

Інвестиційна привабливість, за визначенням М. М. Крейніної, залежить від показників, які характеризують фінансовий стан підприємства. Але якщо звузити проблему, інвесторів цікавлять показники, що впливають на прибутковість капіталу господарюючого суб'єкта, курс акцій, рівень виплачуваних дивідендів [8, с. 47].

Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність характеристик його виробничої, фінансової, управлінської діяльності та перспектив залучення інвестиційних ресурсів. Це насамперед кількісні і якісні показники, які характеризують не тільки господарсько-економічну і фінансову діяльність, а й стан маркетингового, кадрового, інфраструктурного, інформаційного та правового забезпечення. Для того, щоб адекватно та ефективно представляти інвестиційну привабливість підприємств, доцільно вміти точно оцінювати вплив окремих чинників інвестиційної привабливості. Оскільки в літературних джерелах не існує одностайного визначення впливу

чинників на інвестиційну привабливість, то необхідно провести аналіз, який сприятиме формуванню чіткої системи визначення інвестиційної привабливості підприємств.

Зокрема С. Буткевич, класифікуючи чинники, що впливають на інвестиційну привабливість, поділяє їх на дві групи: позитивні і негативні. Позитивні чинники – це: розвинута виробнича інфраструктура, місткий ринок, сприятливі природно-кліматичні умови, велика чисельність населення, високий рівень кваліфікації кадрів, низький рівень конкуренції. Негативні чинники – нерозвинутий фінансовий ринок, низький рівень гарантій для іноземних інвесторів, довга процедура реєстрації підприємств, негативний міжнародний рейтинг. Незважаючи на такий набір негативних чинників, саме їх бере до уваги більшість зарубіжних рейтингових агенцій [9].

Для покращення своїх позицій та здатності конкурувати на ринку одним із основних завдань підприємств є підвищення їх інвестиційної привабливості для вітчизняних й іноземних інвесторів. Саме тому нами пропонується наступна характеристика чинників, які визначають інвестиційну привабливість підприємств (табл. 1).

Це далеко не повний перелік внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на інвестиційну привабливість підприємства, і кожен інвестор може доповнювати їх, виходячи з прогнозованої стратегії розвитку (наприклад, кліматичні умови чи родючість ґрунту).

Таблиця 1

Характеристика чинників, що впливають на інвестиційну привабливість підприємств*

Чинники	Складові чинників
Внутрішні	
Господарсько-виробничі	Рівень розвитку виробництва, застосовані технології, наявність виробничих потужностей, продуктивність праці, основні показники виробництва
Економіко-фінансові	Показники економічно-фінансової діяльності, ефективності виробництва, конкурентоспроможності
Інституціональний	Засновники, організаційно-правова форма, особливості функціонування
Безпека вкладень	Історія господарювання, кредитна й інвестиційна історія, оцінка рівня інвестиційної привабливості, фінансовий ризик
Інформаційний	Наявність програмного забезпечення та його застосування
Зовнішні	
Політична ситуація	Політична стабільність, цілісність країни
Місцезнаходження	Вигідне розташування підприємства до джерел сировини та споживачів продукції, розгалужена транспортна система
Законодавча база	Бюджетно-податкова, грошово-кредитна, цінова, валютна, інвестиційно-інноваційна політика
Конкурентні	Наявні потенційні конкуренти, мережа ринків, циклічність попиту товару, еластичність виробництва, прибутковість
Соціальні	Споживча спроможність населення, кадровий потенціал, демографічна ситуація

*Джерело: систематизовано автором

Нині основними чинниками, що формують інвестиційну привабливість аграрних підприємств України насамперед виступають сприятливі природно-кліматичні умови, родючі ґрунти, економіко-географічне розташування та розгалужена транспортна мережа, наявність висококваліфікованих працівників, попит на якісні продовольчі товари та ін.

Оцінка інвестиційної привабливості аграрного підприємства в ході дослідження вивчається, як процес, що складається із сукупності чинників, які дають можливість кількісно і якісно визначити рівень інвестиційної привабливості. Він складається з декількох етапів: аналіз діяльності підприємства; розробка бізнес-плану розвитку підприємства та заходів підвищення інвестиційної привабливості; залучення інвестиційних ресурсів. Даний аналіз має значний вплив на прийняття рішення інвестором щодо доцільності інвестування. Основним джерелом інформації для визначення інвестиційної привабливості є дані виробничо-фінансової діяльності та статистичної звітності підприємства.

Роль інвестиційної діяльності, як вирішального фактора підвищення ефективності виробництва, забезпечення стабільного економічного зростання, постійно збільшується і в сучасних умовах для аграрних підприємств є пріоритетною. Необхідною умовою розвитку будь-якої галузі сільського господарства є цілеспрямована інвестиційна діяльність. При цьому ефективна економічна діяльність підприємств залежить певною мірою від форм і обсягів інвестицій, оскільки вони формують виробничий потенціал підприємств агропромислового комплексу на основі нової науково-технічної бази, тобто стимулюють зростання технічного прогресу, яке, в свою чергу, забезпечує структурні зрушення у національному господарстві і підвищує якість показників господарської діяльності на мікро- і макrorівнях.

В управлінському аспекті інвестиційну привабливість підприємства слід розглядати як систему фінансових, економічних, політичних та ін. відносин, що виникають у процесі забезпечення ефективного розвитку підприємства і задоволення вимог потенційних інвесторів. Для оцінки стану цієї системи можна використовувати багато показників, що відображають різні аспекти діяльності підприємства, важливих для його майбутнього і цікавих для інвесторів [10].

Інвестиційна привабливість підприємства – це економічна категорія, яка поєднує в собі сукупність таких характеристик, як політико-правове середовище, економічне середовище, ресурси та інфраструктура, екологія, освітній та науковий потенціал, географічне положення, фінансово-господарська та управлінська діяльність тощо, при оцінці яких інвестор може визначити доцільність вкладання в дане підприємство коштів та наявність можливостей для подальшої інвестиційної діяльності.

Для аналізу конкурентоспроможності будується матриця за формулою:

$$A = |a_{ij}|; \quad i = 1, n; \quad j = 1, m, \quad (1)$$

де: n – кількість підприємств;

m – кількість показників;

a_{ij} – показник j , що характеризує підприємство i .

Показники матриці являють собою відносні величини оцінки використання потенціалу підприємства.

Інвестиційний клімат підприємства – система різноманітних природно-географічних, фінансових, економічних, соціально-культурних та організаційно-правових умов та факторів, які притаманні певному підприємству та роблять його привабливим для інвестора.

Модель перетворень системи управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств повинна орієнтуватись на забезпечення її ефективності та здійснюватись системно. У зв'язку з цим постає проблема чіткої ідентифікації мети системи управління та її окремих функціональних ланок, заради досягнення якої й здійснюються перетворення, що забезпечують її адекватність існуючим умовам господарювання. Постановка сучасного й ефективного управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств не можлива без системної перебудови всього механізму управління підприємством. Вважаємо ефективною таку систему управління інвестиційною діяльністю, яка спроможна забезпечити реалізацію загальної економічної стратегії розвитку підприємства достатніми обсягами інвестиційних ресурсів, у чітко визначені терміни, мінімальної вартості та з прийнятними рівнями ризику з метою підвищення його інвестиційної привабливості.

Створення такої системи виступає головною метою управління інвестиційною діяльністю аграрного підприємства [7].

Необхідність системного погляду на управління інвестиційною діяльністю визначається тим, що йому іманентні основні складові системи: цільове призначення(досягнення поставленої мети); функції (дослідження та оцінка інвестиційно-фінансових можливостей, вибір альтернатив, розробка плану реалізації кращої альтернативи, здійснення контролю і моніторингу реалізації плану, проведення регулювання і коригування відхилень тощо); потоки (інвестиційно-фінансові та інформаційні між окремими елементами системи); структура (загальний план дії, в рамках якого здійснюється узгодження між спільною метою та завданнями окремих елементів системи); результативність системи (одержання потрібного результату) [7].

Ефективна система управління інвестиційною діяльністю аграрного підприємства має бути результативною. Отримані результати щодо інвестиційної привабливості кожен замовник використовує для досягнення своїх цілей: інвестор – для розробки й обґрунтування можливих варіантів вкладення інвестицій і забезпечення їх ефективного використання з метою одержання у майбутньому вигоди; підприємство – для розробки та реалізації заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості, залучення інвестицій та забезпечення ефективності їх використання. Ще однією не менш важливою умовою формування інвестиційної привабливості підприємства аграрного виробництва є результативність його виробничої діяльності. Взаємозв'язок між результативністю та ефективністю інвестиційної діяльності підприємства відображений на рис. 1.

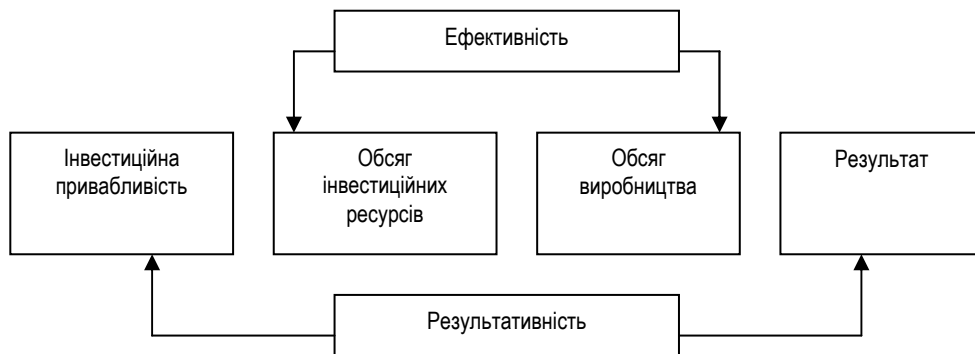

Рис. 1. Взаємозв'язок між результативністю та ефективністю інвестиційної діяльності підприємства*

*Джерело: [11]

Зауважимо, що система управління інвестиційною діяльністю підприємства має свої елементи, наявність яких забезпечує її цілісність та ефективний взаємозв'язок між ними. Найбільш суттєвими її елементами є такі:

- 1) потреба (необхідність здійснення виробничо-господарської діяльності вимагає забезпечення різними видами економічних ресурсів, зокрема інвестиційних ресурсів);
- 2) мотив (часове і просторове переміщення інвестиційних ресурсів та їх локалізація на підприємстві за допомогою використання трансформаційної якості інвестиційних ресурсів);
- 3) мета (реалізація інвестиційної стратегії підприємства, досягнення встановлених (запланованих) критеріїв результатів його діяльності);
- 4) об'єкт (інвестиційні ресурси підприємства);
- 5) суб'єкт (інвестори);
- 6) призначення (раціональне залучення та ефективне використання наявних інвестиційних ресурсів);

7) принципи (системного підходу; холістичності системи; стратегічності і мобільності поточного управління; варіативності сценаріїв реалізації; орієнтація на результативність; орієнтація на ефективність; орієнтація на інвестиційну привабливість);

8) завдання (забезпечення своєчасного і достатнього для здійснення виробничої та інвестиційної діяльності обсягу інвестиційних ресурсів);

9) форми (якісна структура інвестиційних ресурсів та джерел їх формування);

10) методи (застосування інструментарію, прийомів та методів, що дозволяють ефективно задіяти такі механізми: самоокупності; змішаного фінансування; державної інвестиційної підтримки; пільгового оподаткування; комплексної оцінки, аналізу та інтерпретації отриманих результатів; планування і прогнозування; розподілу інвестиційних ресурсів, витрат та результатів; ціноутворення; управління інвестиційними ризиками; страхування);

11) засоби (забезпечення генерації позитивних чистих грошових потоків, що створюють умови прийняттого доступу до різних джерел формування достатніх за обсягом інвестиційних ресурсів і можливість оплати їх вартості (витрат на залучення) [7].

Основними засобами забезпечення конкурентоспроможності підприємств аграрної сфери є інноваційні фактори, які зорієнтовані на досягнення ефективності об'єкта управління, що базуються на: законах ринкових відносин; законах організації виробничої діяльності; наукових підходах; принципах та методах управління нововведеннями.

Інноваційна політика аграрних підприємств повинна відбуватися в двох напрямках:

1) акцент на потребах ринку і споживачів, яким відповідає маркетингова політика підприємства;

2) концентрація на ресурсах, тобто досягненнях у науковій і виробничій сферах, технологіях, управлінських механізмах, оптимізуючи цим самим використання матеріальних, трудових, фінансових та інформаційних ресурсів суб'єкта господарювання [13].

Під час здійснення інноваційної політики аграрним підприємствам потрібно враховувати, що вона матиме відчутний вплив на такі сфери їх діяльності:

- здатність підприємства експериментувати та оцінювати нові ідеї у виробничому процесі;
- здатність підприємством контролювати процеси, які продовжуються змінами й інноваціями;
- спроможність підприємства передбачати проблеми та можливості, а також приймати стратегічні рішення, пристосовуючись до зовнішніх змін;
- готовність суб'єкта до ризику, що передбачає змогу здійснювати інвестиції в інноваційні продукти, навіть в умовах невизначеності, з метою покращення своєї діяльності [12].

Система управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств має вирішувати такі основні завдання:

1) ідентифікація та вибір об'єктів вкладення й формування на цій основі інвестиційного портфеля, інвестиційних програм та проектів, реалізація яких забезпечує виконання завдань збереження та покращення фінансових умов нормального функціонування та перспективного економічного розвитку підприємства;

2) пошук джерел формування інвестиційних ресурсів, достатніх для забезпечення реалізації цих програм та проектів.

Висновки і перспективи.

В ході проведення наукового дослідження встановлено, що в економічній літературі існують різні підходи до визначення сутності категорії «інвестиційна привабливість» та їх можна поєднати у такі групи: 1) інвестиційна привабливість як умова розвитку підприємства; 2) інвестиційна привабливість як умова інвестування; 3) інвестиційна привабливість як сукупність показників; 4) інвестиційна привабливість як показник ефективності; 5) інвестиційна діяльність як результат управлінської діяльності підприємства.

Інвестиційна привабливість визначається комплексом різноманітних факторів, перелік і

вплив яких може відрізнятися в залежності від складу інвесторів, особливостей галузі, державної інвестиційної політики та ін.

Інвестиційна діяльність як і будь-яка економічна діяльність об'єктивно пов'язана з ризиками, тому надзвичайно важливим в процесі комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємств аграрного виробництва, а відповідно і в системі управління інвестиційною діяльністю цих підприємств, є вивчення такого компоненту як інвестиційні ризики що дають змогу якісно оцінити ступінь інвестиційної привабливості підприємств і вказують на можливі втрати інвестицій та доходу від них. Чим більш сприятлива інвестиційна привабливість, тим менше ризик і навпаки.

Визначення таких ризиків дозволить розробити адекватні заходи з мінімізації їх наслідків, що в свою чергу стане підґрунтям для зменшення таких ризиків та відповідно покращення інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Список використаних джерел

1. Лупенко Ю. О., Дем'яненко М. Я., Кісіль М. І. та ін. Стратегічні напрями інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства України на період до 2020 року ; за ред. Ю. О. Лупенка та М. І. Кісіля. ННЦ ІАЕ, 2012. 66 с.
2. Беренс В., Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций [пер. с англ.]. Москва: АОЗТ «Интерэксперт», Инфра-М, 1995. 528 с.
3. Шарп В. Инвестиции / В. Шарп, Г. Александр, Дж. Бейли. Москва : Инфра-М, 2004. 345 с.
4. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: монографія. Київ : КНЕУ, 2005. 292 с.
5. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент: учебный курс. Київ : Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. 448 с.
6. Кісіль М. І., Захарчук О. В., Кропивко М. М. Методи та практика оцінки інвестиційних проектів бюджетних установ ; за ред.: М. І. Кісіля, О. В. Захарчука, М. Ф. Кропивко. Київ : ТОВ Алефа, 2011. 217 с.
7. Стецюк П.А. Концептуальні основи формування системи управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. *Вісник сумського національного аграрного університету*. № 1 (24). 2008. С. 11-19.
8. Крейнина М. Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле. Москва : Дело и Сервис, 1994. 256 с.
9. Буткевич С. А. Инвестиционная привлекательность аграрного сектора экономики : монография / С. А. Буткевич. Київ : Изд-во Европ. ун-та, 2011. 251 с.
10. Якименко Е. А. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия. *Вестник Алтайского государственного аграрного университета*. 2009. №11(61). С. 117-121.
11. Носова О. В. Інвестиційна привабливість підприємства. *Стратегічні пріоритети*. № 1 (2). 2007. С. 120-126.
12. Саблук П.Т. Основні напрями підвищення ролі аграрної науки в умовах трансформації агропромислового виробництва до ринкових відносин. *Економіка АПК*. 2005. № 9. С. 3-9.

Статтю отримано: 28.12.2016 / Рецензування 27.01.2017 / Прийнято до друку: 8.02.2017

Okhrimenko Igor

Dr. Sc. (Economics), Professor, Vice Rector for Academic Affairs,
Kyiv Cooperative Institute of Business and Law
of Kyiv Regional Union of Consumer Cooperatives
Kyiv, Ukraine
E-mail: iv.okhrim@gmail.com

DEFINITION OF CONCEPT INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract

Introduction. The question of finding sources of investment resources, the development of effective management of these resources to improve the quality of innovative component of agricultural production becomes a very important in

today's economy. We believe that it is possible to solve these issues for the conditions of determine whether the investment attractiveness of agricultural enterprises and innovation strategy. This approach causes necessity of consideration of investment appeal as a component of competitiveness management of agricultural enterprises.

Methods. Studies are conducted on the basis of monographic, abstract and logical, historical methods. The methodological basis in preparing the material made the dialectical method of knowledge of social and economic phenomena.

Results. It is found in the course of research that there are different approaches to defining the essence of category "investment attractiveness" in the economic literature and these approaches can be combined into the following groups: 1) as a condition of investment attractiveness of the enterprise development; 2) investment attraction as a condition for investment; 3) investment attractiveness as a set of indicators; 4) investment attractiveness as an indicator of efficiency; 5) investment activities as a result of the management activity of the enterprise. Investment attractiveness is determined by a complex variety of factors and effects of which may differ depending on the part of investors, the characteristics of the industry, public investment policy and others.

Discussion. Investment activity likes any economic activity objective involve risks is crucial in the process of comprehensive evaluation of investment attractiveness of agricultural production. And therefore, it studies such components as investment risks in the management of investment activities of these enterprises. The more favorable investment attractiveness, the lower the risk and vice versa is determined. Identifying these risks will develop adequate measures to minimize their effects, which in turn will be the basis for their reduction and accordingly improve the investment attractiveness of agricultural enterprises.

Key words: investments, investment attractiveness, competitiveness, enterprises, management.

References

1. Lupenko, Yu.O., Kisil, M.I. (Ed.). (2012). *Stratehichni napryamy investytsiynoho zabezpechennya rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy na period do 2020 roku* [Strategic directions of investment support agricultural development in Ukraine until 2020]. Kyiv, Ukraine : NSC IAE.
2. Berens, V., & Havranek, P.M. (1995). *Rukovodstvo po ocenke efektyvnosti ynvestytsiy* [Guide to assessing the effectiveness of investment]. Moscow, Russia : AOZT «Interekspert», Infra-M.
3. Sharp, V., Aleksandr, G., Beyli, Dzh. (2004). *Investitsii* [Investments]. Moscow, Russia : Infra-M.
4. Andriychuk, V.G. (2005). *Efektivnist' dijal'nosti agrarnykh pidpryemstv: teoriya, metodyka, analiz: monografiya* [The effectiveness of the activity agricultural enterprises: the theory, technique, analysis, monograph]. Kyiv Ukraine : KNEU.
5. Blank, I.A. (2001). *Investitsionnyy menedzhment: uchebnyy kurs* [Investment management: training course]. Kyiv Ukraine : El'ga-N, Nika-Tsentr.
6. Kisil', M.I., Zakharchuk, O.V., & Kropyvko, M.M. (2011). *Metody ta praktyka ocinky investytsiynykh proektiv bjudzhetnykh ustanov* [Methods and Practice of evaluation of investment projects of budget institutions]. Kyiv Ukraine : TOV Alefa.
7. Stecjuk, P.A. (2008). *Konceptual'ni osnovy formuvannja systemy upravlinnja finansovymy resursamy sil'skogospodars'kyh pidpryemstv* [Conceptual basis of forming the system of financial management of agricultural enterprises]. *Visnyk of Sumy National Agrarian University*, 1 (24), 11-19.
8. Kreytnina, M.N. (1994). *Analiz finansovogo sostoyaniya i investitsionnoy privlekatel'nosti aktsionernykh obshchestv v promyshlennosti, stroitel'stve i torgovle* [Analysis of the financial condition and investment attractiveness of joint-stock companies in industry, construction and trade]. Moscow, Russia : Delo i Servis.
9. Butkevich, S.A. (2011). *Investitsionnaya privlekatel'nost' agrarnogo sektora ekonomiki : monografiya* [Investment attractiveness of the agrarian sector of economy: monograph]. Kyiv Ukraine : Izd-vo Yevrop. un-ta.
10. Yakimenko, Ye. A. (2009). *Otsenka investitsionnoy privlekatel'nosti predpriyatiya* [Evaluation of the investment attractiveness of the enterprise]. *Bulletin of the Altai State Agrarian University*, 11(61), 117-121.
11. Nosova, O.V. (2007). *Investytsiynna pryvablyvist' pidpryemstva* [Investment attractiveness of the enterprise]. *Strategic priorities*, 1 (2), 120-126.
12. Sabluk, P.T. (2005). *Osnovni napryamy pidvyshhennja roli agrarnoi' nauky v umovah transformacii' agropromysloвого vyrobnyctva do rynkovykh vidnosyn* [The main directions of increasing the role of agricultural science in conditions of transformation agroindustrial production to a market economy]. *Economy AIC*, 9, 3-9.

Received: 12.28.2016 / Review 01.27.2017 / Accepted 02.8.2017